

Ciudadà Joan Oliver, escriptor i agitador cultural

FRANCESC FOCUET

ASSAIG

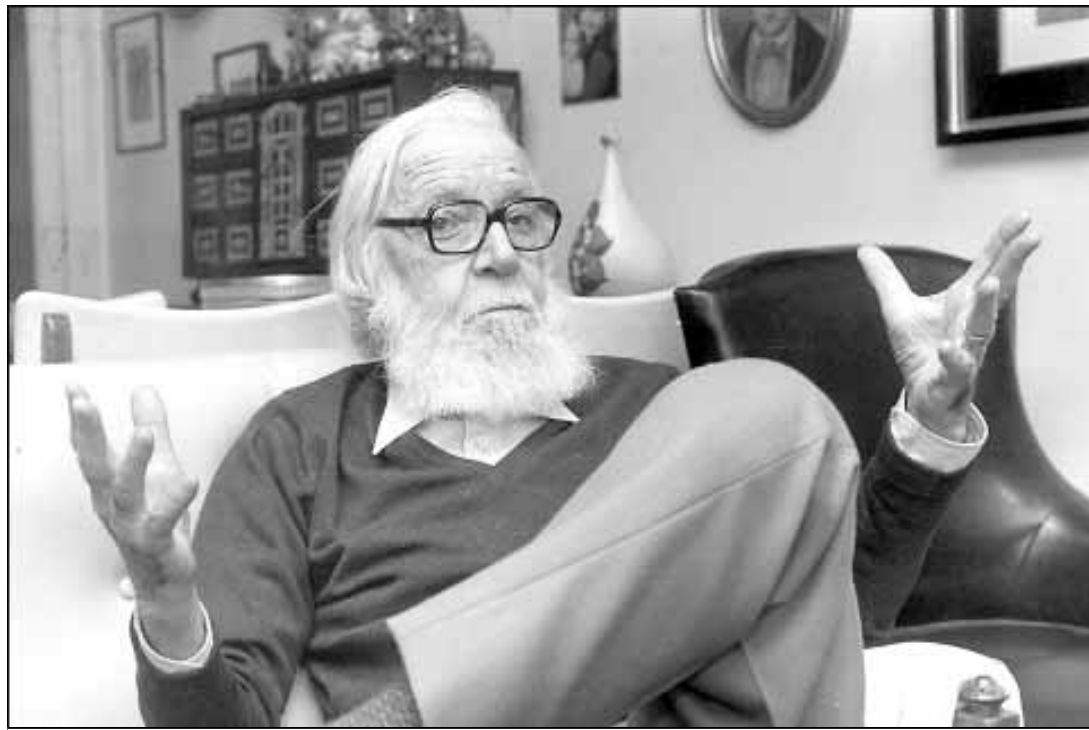
Carme Puig Molist, *Les col·laboracions de Joan Oliver al 'Diari de Sabadell' (1923-1928)*. Premi Ciutat de Terrassa Anna Murià 2000. Col·lecció *Biblioteca Serra d'Or*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona, 2001.

L'any 1999, amb motiu del centenari del naixement de Joan Oliver, es van reeditar les seves obres (in)completes, es va publicar el volum dedicat a la prosa, es van fer diversos actes commemoratius i, al capdavant, es va recordar la vida i miracles de Pere Quart. De puntetes, però. No fos cas que les seves profecies i el do de la discrepància de què féu gala poguessin contagiar-se i desestabilitzar el miratge del present. Els responsables institucionals feren veure que escoltaven amb atenció, com ja és costum, els esforços per reivindicar la vigència de l'obra oliveriana d'investigadors solvents com ara Helena Mesalles, Miquel M. Gibert i Josep M. Balaguer. I, massa vius per preocupar-se dels morts, els buròcrates de la cultura semblava que tenien pressa per enllestir l'efemèride i tornar a enterrar un dels clàssics catalans més incòmodes als arxius dels fòssils culturals.

Carme Puig, una jove investigadora vinculada a la UAB, ha recuperat un període poc conegut de l'etapa de formació de l'escriptor sabadellenc a *Les col·laboracions de Joan Oliver al 'Diari de Sabadell' (1923-1928)*. El seu estudi centra l'atenció en els inicis literaris d'Oliver i analitza amb exhaustivitat, agudesa i rigor la seva participació com a redactor del *Diari de Sabadell* durant uns anys primordials per comprendre el seu procés de formació intel·lectual. El rotatiu vallesà es convertí, com molt bé demostra Puig, en la plataforma de projecció de la seva imatge pública com a escriptor i, en plena dictadura primoderivista, en un mitjà per incidir en l'entorn sociocultural de la ciutat de Sabadell. Amb Francesc Trabal i Armand Obiols, entre d'altres integrants del Grup de Sabadell, Oliver convertí el diari local en un vehicle per definir i publicitar un programa literari i cultural adreçat al conjunt de la cultura catalana.

LA "XARXA INTERACTIVA"

La iniciativa en què participaven Oliver i els seus col·legues es proposava de millorar la vida intel·lectual catalana i culturalitzar la ciutadania des de la perspectiva de les ciutats. Aspirava, en concret, a crear

Una de les facetes menys conegudes de Joan Oliver ha estat recuperada per Carme Puig

una "xarxa interactiva" de focus culturals en cada nucli urbà, articular-la de manera federativa i descentralitzada entorn de Barcelona i atorgar-li la missió d'establir una infraestructura i una dinàmica culturals pròpies –biblioteques, exposicions, conferències, funcions teatrals, audicions musicals, etcètera– que fessin possible d'actuar des del mateix territori. Aquest ambiciós propòsit d'ascendència noucentis-

ta evidència que darrere de la imatge plaga, provocativa o faceciosa de la Colla de Sabadell hi havia tot un projecte d'abast ciutadà, de projecció de grup, però també de fondes repercussions en la globalitat de la cultura catalana.

Tot resituant la seva faceta com a prosista, Puig examina minuciosament el material periodístic, d'indole diversa, que Oliver publicà –sovint amb pseudònim– al *Diari de*

Sabadell: articles d'opinió que incideixen en la vida sociocultural sabadellenca, reflexionen sobre el panorama general de la cultura catalana, parodiaven determinats models periodístics vigents o contribueixen a les accions col·lectives de la Colla; ressenyes crítiques en què aposta per una crítica valorativa i jerarquitzadora; poemes i narracions que temptegen la definició d'un estil personal a partir de registres, recursos i

models diferents; notícies, notes aforístiques o epigramàtiques, entre d'altres. La seva anàlisi posa de manifest la manera com Oliver usà un ventall de procediments expressius –la paròdia, l'humor, la ironia o la sàtira– per establir un sistema de valors al voltant de la societat, la cultura o la literatura, que, des de l'estirabot fins a la reflexió solemne, responia la voluntat de contribuir a tot un programa modernitzador.

Carme Puig ha sabut destriar amb encert tot el gruix considerable de documentació i de dades aconseguides després d'un buidat sistemàtic i una lectura atenta i perspicaç dels textos oliverians i de la bibliografia especialitzada. El seu itinerari interpretatiu i analític ens guia, amb convicció i coherència, pel procés de formació estilística i els orígens literaris d'un escriptor que, amb les armes pròpies, se sent compromès amb l'agitació cultural de la seva ciutat i del seu país. Perquè, en definitiva, les col·laboracions d'Oliver al diari vallesà s'orienten cap a un objectiu de fons comú: convertir Sabadell en un focus impulsor i irradiador arreu del territori d'una idea progressista de la cultura catalana que l'homologui, en qualitat i autoexigència, a la modernitat europea.

El llapis sobre el paisatge erm

CONCHA GARCÍA

POESIA

Andrés Sánchez Robayna, *Poemas (1970-1999)*. Galaxia Gutenberg / Círculo de Lectores. Barcelona, 2000.

L'acte creador, i sense mitificar-lo en absolut, s'hauria de revestir d'una ideologia o sentir i d'un llenguatge que sintonitzés amb la realitat del seu temps. A un autor contemporani li retrauria que continués utilitzant un llenguatge poètic de principis de segle, o que els seus descobriments no servissin per a res més que per confondre el lector i retornar-lo a la catacumba de la incomprensió de la poesia. Tampoc em val que es posi a parlar com el veí i que ens vulgui explicar les seves vicissituds quotidianes en endecasílabs, per posar un exemple. No. La poesia ha de

capturar el pols d'un temps. L'obra d'Andrés Sánchez Robayna (*Las Palmas*, Canàries, 1952), ho aconsegueix, però sempre és un temps detingut. Inspirat en el seu mestre Mallarmé, que reivindica que el silenci era un projecte de llenguatge, és avui el poeta que representa millor al nostre país una tendència anomenada *escriptura del silenci*. Per provocar silencis a vegades és millor callar, però per dir el silenci s'ha de parlar; per això, el poeta canari sempre s'ha involucrat amb uns pressupòsits estètics en què es reconeixen pocs poetes, i és perquè el discurs estètic de la pròpia obra gairebé sempre el deixem als autors plàstics.

ALGUNES POEMARIS

Aquest llibre recull els poemes de Sánchez Robayna entre el 1970 i el 1999. *Clima* (1978), *Tinta* (1981), *La Roca* (1984) i Premi Nacional de la crítica, *Palmas sobre la losa fría* (1989), *Fuego blanco* (1992) i *Sobre una*

Andrés Sánchez Robayna

pedra extrema (1995), la *plquette Triptico* (1986) i *Inscripciones* (1999). Des del començament veiem un allunyament de la realitat immediata que ens dona la mesura del paisatge desembarrassat i insular al qual ens vol conduir. Poesia amb ànima, però sense passió, que esmicola el text al voltant de la lluminositat de la paraula austera i concisa. El poema sencer és la metàfora, o millor, ho seria tot un llibre. No hi ha éssers sinó sensacions del subjecte poètic sempre amb al·lusions a la seva essència i interrogant-se sobre la finitud de l'existència, subratllant un paisatge erm i primi-

geni. Cossos i paraules són sinònims, el llenguatge arriba a interpretar-se a través de les branques, les roques, les fulles que són els éssers inanimats a qui es dirigeix el poeta, signes que volen ser buits, com si fos un misticisme laic. És com si el món només fos percepció de llum i de moviments sinuosos, donar a la pedra la categoria d'eterna, perquè es transmuta en sensació, però aquí és on tot es balanceja, com si la

vida no toqués de ple el personatge. El dir se'n queda una mica lluny d'aquesta transmissió de sentiment que el lector necessita per sentir-s'hi d'alguna manera involucrat. La fredor, tot i ser un art, no té per què ser un xiuxiueig de la veritat, si no és capaç de transmetre a més de cavitats i llocs de detenció, els bonics llocs de pas situats entre la natura i el pols de la vida. És un misticisme que mancat d'un déu, o d'un amant, que ve a ser el mateix quan es vol penetrar en les fibres fosques i lluent del que es busca i se sap: "*El vaso no es una medida / sino su estancia solamente*".